

กว้าง:เห็น โรงพิมพ์ธนบัตร

สุพล เอ็นอรา

อย่างกุ่ม – ที่ตั้งโรงพิมพ์ ธนบัตรไทย

ธนบัตรที่ไทยเริ่มสั่งพิมพ์
กับบริษัทโทมัสเดอลารูในวาระแรก
หลังจากสิ้นสุดสงครามนั้น ได้แก่

ชนิดราคา ๑ บาท ๕ บาท ๑๐ บาท
๒๐ บาท และ ๑๐๐ บาท
ความต่อไปนี้ได้คัดมาจาก
“ธนบัตรไทย” เพราะเห็นว่ามี
สาระที่น่าสนใจ

“ธนาคารไม่ทราบว่าธนบัตร
ที่ส่งไปชนิดราคา ๑ บาท ๕ บาท
และ ๑๐ บาท พิมพ์ที่เมืองย่างกุ้ง
ประเทศพม่า มาในปี พ.ศ. ๒๔๙๑
ปรากฏว่าธนบัตรชนิดราคา ๑ บาท

(ชนิดที่สั่งให้บริษัทโทมัสเดอลารูฟิมพ์) ๔ ฉบับ ซึ่งยังไม่มีลายมือชื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ได้มีผู้นำเข้ามาในอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ธนาคารได้สอบถามไปยังบริษัทฯ บริษัทฯได้ชี้แจงมาให้ทราบว่าเป็นธนบัตรเสียจะต้องทำลาย แต่ถูกคนงานในโรงพิมพ์ที่กรุงย่างกุ้งลักเอาไปจำนวนเล็กน้อย การที่บริษัทฯ เปิดสาขาโรงพิมพ์ขึ้นที่กรุงย่างกุ้งนั้น บริษัทฯอ้างว่าเพื่อความสะดวกและรวดเร็ว และเพื่อประหยัดค่าขนส่ง ธนาคารจึงทราบว่าบริษัทฯ ได้พิมพ์ธนบัตรของไทยที่ประเทศพม่าด้วย ธนาคารได้ให้หัวหน้าฝ่ายออกบัตรธนาคาร (หลวงธนาทรพนิน) เดินทางไปดูวิธีการควบคุมการพิมพ์ธนบัตรที่กรุงย่างกุ้งเมื่อเดือนมกราคม ๒๔๙๒ ครั้นเมื่อหัวหน้าฝ่ายออกบัตรธนาคารเดินทางไปถึง จึงได้ทราบเพิ่มเติมว่า บริษัทฯได้พิมพ์ธนบัตรราคาสูงคือ ๕ บาท และ ๑๐ บาทที่กรุงย่างกุ้งด้วย โดยสำนักงานใหญ่ที่กรุงลอนดอนพิมพ์สีพื้น แล้วส่งมาให้สาขาพิมพ์เส้นนูนและหมวดเลขหมายลายเซ็น ธนาคารได้พิจารณาแล้วเห็นว่าสถานการณ์ในประเทศพม่าขณะนั้นไม่ราบรื่น มีการรบพุ่งกับพวกมอญและกะเหรี่ยงใกล้ๆ

กับกรุงย่างกุ้งแทบทุกวัน ประกอบกับกรุงย่างกุ้งก็อยู่ใกล้กับประเทศไทย สะดวกแก่การลักลอบนำธนบัตรเข้ามาในประเทศด้วย นอกจากนั้นไม่มีเรือเดินตรงจากย่างกุ้งมากรุงเทพฯ ต้องขนถ่ายที่สิงคโปร์ อาจก่อให้เกิดความเสียหายได้ง่าย ธนาคารจึงขอให้บริษัทฯ งดพิมพ์ธนบัตรชนิดราคาสูงที่กรุงย่างกุ้งเสีย ซึ่งบริษัทฯ ก็ยินยอมปฏิบัติตาม สั่งงดพิมพ์ธนบัตรชนิดราคา ๕ บาทและ ๑๐ บาทที่กรุงย่างกุ้งตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ๒๔๙๒ และให้สาขาส่งกระดาษหมึกพิมพ์ แม่พิมพ์ และธนบัตรที่พิมพ์แล้วบางส่วนกลับคืนไปยังสำนักงานใหญ่ในประเทศอังกฤษ ในขณะที่ขนส่งธนบัตรที่พิมพ์แล้วบางส่วนและอุปกรณ์การพิมพ์ลงเรือลำเลียงเพื่อบรรทุกขึ้นเรือใหญ่นั้นเรือลำเลียงเกิดอุบัติเหตุจมลงในแม่น้ำอิรวดี ธนบัตรชนิดราคา ๒๐ บาท หมวดดอกจันหีบหนึ่ง ๕๐,๐๐๐ ฉบับได้จมหายไป ภายหลังมีผู้เก็บขึ้นมาได้นำออกขายในประเทศพม่าแล้วส่งเข้ามาในประเทศไทย ธนาคารจึงได้ทราบอีกว่า นอกจากธนบัตรชนิดราคา ๑ บาท และ ๑๐ บาทแล้ว สาขาบริษัทฯ ที่ย่างกุ้งยังพิมพ์ธนบัตรชนิดราคา ๒๐ บาท หมวดดอกจันอีกด้วย”

สำหรับธนบัตรที่มีผู้ลักลอบนำเข้ามาใช้ในประเทศนั้น เมื่อทางเราได้รับแจ้งไว้เท่าใดบริษัทฯ ก็ยินดีชดใช้ให้ทั้งหมด

เกี่ยวกับเรื่องนี้ หลวงธนาทรพนิน หัวหน้าฝ่ายออกบัตรธนาคาร ซึ่งได้รับคำสั่งจากธนาคารให้เดินทางไปกรุงย่างกุ้งได้เล่าว่า

“ตอนนั้นเดินทางไปพม่ายังไม่มียานบินอื่นเพราะสงครามเพิ่งเลิก มีก็แต่เฉพาะเครื่องบินโดยสารของบริษัท บี.ไอ.เอ.ซี. ซึ่งเป็นเครื่องบินน้ำ มีที่นั่งสำหรับผู้โดยสารสองชั้น ผมไปขึ้นเรือบินที่ท่าเรือคลองเตย และที่เดินทางไปเที่ยวนั้นมีผมเพียงคนเดียวที่เป็นคนไทย พอถึงย่างกุ้งเครื่องบินก็จอดในแม่น้ำอิรวดี แล้วก็เดินทาง

“หลวงธนาทรพนิน ในชุดชนพื้นเมืองระหว่างเดินทางไปพม่า”

ไปยังที่ตั้งของโรงพิมพ์เป็นเนิน อยู่ที่ดินแนบแคมป์เบลล์ ห่างจาก ตัวเมืองไม่มากนัก

โรงพิมพ์ที่เขาสร้างนั้นมันคง แข็งแรงทีเดียว บริเวณกว้างขวาง ยิ่งกว่าโรงพิมพ์ธนบัตรของเรา เสียอีก ก็ไม่รู้เหมือนกันว่าเขามา ซื้อหรือทางรัฐบาลพม่าจัดให้ มี กำแพงสูงรอบบริเวณ และตัวที่ตั้ง โรงพิมพ์เขาก็ยังทำกำแพงกัน ไว้อีกชั้นหนึ่ง เขาต้อนรับขับสู้ และอำนวยความสะดวกเป็นอย่างดีและ ให้ผมเดินตรวจวิธีการ ทำงาน สงสัยอะไรก็อธิบายให้ ฟังไม่มีปิดบัง ทั้งผู้จัดการ ช่างใหญ่ และช่างคุมเครื่องล้วนเป็นคน อังกฤษ นอกจากลูกจ้างซึ่งเป็น พม่า แต่เขาก็เลือกจ้างเฉพาะคน ที่มีความรู้ในงานที่เกี่ยวกับโรงพิมพ์ เท่านั้น

หลังจากนั้นผมก็บอกเขาว่า อย่าพิมพ์ธนบัตรของไทยที่นี่เลย เพราะชายแดนไทยกับพมานั้น ติดต่อกัน มันจะเกิดการยั่วยวนใจ ให้คนพม่าหรือคนงานที่เป็นพม่า ซึ่งตามปกติก็เดินทางไปมาหาสู่ กันอยู่เป็นประจำ ให้ทุจริตคดโกง ได้ง่าย เขาก็รับฟัง ผมพักอยู่ใน โรงแรมที่ย่างกุ้งราว ๆ หนึ่งอาทิตย์

พอกลับมาที่รายงานให้ ธนาคารรู้ หลังจากนั้นทางสำนัก- งานใหญ่ของบริษัทฯ ก็มีหนังสือ

บอกมายังธนาคารว่าจะเลิกพิมพ์ ที่พม่า แล้วเขาก็รื้อถอนโรงงาน ไปจริง ๆ เครื่องพิมพ์ที่ใช้ก็ขน กลับไปไว้ที่บอมเบย์ซึ่งเขามีโรงงาน อยู่เดิม เข้าใจว่าคงพิมพ์ธนบัตร ให้รัฐบาลอินเดีย

ตอนหลังผมได้พบกับนาย เวสตันลล์ประธานบริษัทฯ กับ นายเฮาส์แมน ลูกเขยซึ่งเป็นผู้จัดการ จึงต่อว่าว่า ทำไมมาตั้งโรงพิมพ์อยู่ ในพม่าถึงได้ไม่บอกกล่าวกันก่อน เขาก็แก้ว่าได้บอกให้ผู้ใหญ่ของไทยรู้แล้ว

แต่ก็ต้องชมเขาซะ เมื่อบอก ให้เลิก เขาก็เลิกจริง ๆ ทั้ง ๆ ที่ ลงทุนไปแล้วไม่รู้เท่าไร”

ความพยายามครั้งสุดท้าย

สงครามโลกครั้งที่สองเพิ่ง ผ่านพ้นไป ถึงแม้สภาพการณ์ใน ด้านธนบัตรจะคืนกลับสู่ปกติโดย ไทยเราสามารถสั่งพิมพ์ธนบัตรจาก บริษัทโทมัสเดอลารูดุจกาลก่อน แล้วก็ตาม แต่กรณีอันเกี่ยวเนื่อง กับธนบัตรยังคงเป็นกรณีที่ยังจะ ต้องพิจารณาโดยต่อเนื่องสืบไป

สัมพันธภาพระหว่างไทย กับสหรัฐอเมริกาภายหลังสงคราม ได้กระชับแน่นแฟ้นยิ่งกว่าก่อนหน้านั้น มีการติดต่อระหว่างกัน มากขึ้นทั้งทางด้านรัฐบาลและ

เอกชน และด้วยเหตุที่สหรัฐเป็น ประเทศหนึ่งในกลุ่มมหาอำนาจ ผู้มีชัยในสงคราม ได้มีข้อขัดแย้ง ในลัทธิการเมือง กับมหาอำนาจ บางประเทศซึ่งเคยเป็นพันธมิตร มาก่อน เพราะฉะนั้นในการให้ ความช่วยเหลือหรือความร่วมมือ ใด ๆ ที่ให้กับประเทศต่าง ๆ จึง มักจะเน้นหนักในด้านการต่อต้าน กับลัทธิคอมมิวนิสต์ จากนโยบาย ทางการเมืองดังกล่าว จึงเป็น ช่องทางให้คนอเมริกันบางคนถือ โอกาสเข้ามาแสวงหาประโยชน์ ในประเทศไทยโดยอาศัยเหตุผลที่ กล่าวนั้นเป็นเครื่องมือ

เช่นกรณีของนายวิลเลียม พี. ฮันท์ ประธานกรรมการบริษัท ซีเคียวริตีพรีนติ้ง บริษัทเอกชน ผู้รับจ้างพิมพ์ธนบัตรแห่งหนึ่ง ของสหรัฐ ที่เมืองฟิลาเดลเฟีย

กล่าวกันว่าพ่อค้าอเมริกันผู้นี้ กว้างขวางในวงการต่าง ๆ ของ สหรัฐทั้งด้านทหารและพลเรือน เมื่อเดินทางเข้ามายังประเทศไทยนั้น ก็ได้ติดต่อขอเข้าพบจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีโดยตรง แจ้งว่าตนมีความสนิทสนมคุ้นเคย กับนายพลโดโนแวน ผู้บัญชาการ ทหารฝ่ายสัมพันธมิตรในภูมิภาค แห่งนี้ และเมื่อได้ติดต่อกับนายพล ดังกล่าวซึ่งเข้ามาในประเทศไทย

ก็ได้รับคำยืนยันว่ามีความชอบพอ กันจริง จึงเป็นผลให้เส้นทางในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ระดับสูงของไทยเป็นไปด้วยความสะดวกยิ่งขึ้น การเข้าพบก็เพื่อเสนอตัว รับพิมพ์ธนบัตรให้กับประเทศไทย ด้วยเหตุผลสองประการ ประการแรก ก็ได้แก่การแสดงความห่วงใยถึง ว่าเป็นประเทศคอมมิวนิสต์อาจจะ ป่อนทำลายเศรษฐกิจของประเทศไทย ด้วยการพิมพ์ธนบัตรปลอมเข้ามาใช้ กับอีกประการหนึ่งคือ เห็นว่า ธนบัตรซึ่งไทยสั่งพิมพ์จากบริษัท ไทมาสเตอร์ลานั้น คุณภาพไม่ดี ทั้งกระดาษและหมึกพิมพ์ สะดวก แก่การปลอมแปลง นายกรัฐมนตรี จึงได้สั่งการให้กระทรวงการคลัง พิจารณา ซึ่งรัฐมนตรีว่าการคลัง (พระบริภัณฑ์ยุทธิกิจ) ก็ให้นายฮันท์ ไปพบกับหัวหน้าฝ่ายออกบัตร ธนาการคือหลวงธนาทรพินิต

การปรากฏตัวของพ่อค้า อเมริกันผู้นี้ กล่าวได้ว่าสร้างความ ชื่นเคืองใจให้แก่บรรดาผู้มีหน้าที่ เกี่ยวข้องเป็นอันมาก คุณหลวงฯ ลำดับเหตุการณ์ในขณะนั้นให้ฟังว่า

“เขามานหาผมในห้องทำงาน อยู่ใต้ถุนกระทรวงการคลังบอกว่า บริษัทฯ เขาพิมพ์ธนบัตรให้แก่ รัฐบาลของหลายประเทศมาแล้ว โดยเฉพาะในอินโดจีนอย่างเขมร ลาว กับญวน เขาก็พิมพ์ให้ เรื่อง

ที่เขาบอกนี่ถึงจะจริง แต่เรารู้กัน อยู่ว่า ตอนนั้นเพิ่งเลิกสงคราม ฝรั่งเศสเองก็ยังไม่พร้อมที่จะพิมพ์ ธนบัตรให้เมืองขึ้นใช้ เมื่อมีผู้เสนอตัว รับพิมพ์ก็ไม่ขัดข้อง โดยเฉพาะ เป็นบริษัทของอเมริกาซึ่งอยู่ ฝ่ายเดียวกันระหว่างทำสงคราม เมื่อขอตัวอย่างธนบัตรที่เขาพิมพ์ มาทดลองโดยเอาไปแช่น้ำ สีนําก็ละลายน้ำ การพิมพ์ก็พิมพ์อย่าง เรียบ ไม่มีลายน้ำซึ่งเป็นแบบเดียวกับธนบัตรอเมริกัน ลวดลายก็ไม่มี เส้นนูน ผมเลยบอกไปว่า ธนบัตร ที่เขาพิมพ์นี้มันขาดลักษณะที่ คนไทยต้องการ ถ้าอยากพิมพ์ก็ จะต้องพิมพ์อย่างไทม์สพิมพ์ เพราะคนไทยนั้นชินกับธนบัตร ของไทม์ส ถ้าเปลี่ยนไปมันจะ กระแทกกระเทือนกับประชาชน

เขาแย้งว่า เหตุผลอย่างนั้น ไม่พอ เพราะคนอเมริกันเองซึ่งมี จำนวนเป็นร้อย ๆ ล้านยังไม่มี ปัญหา เมื่อเห็นผมยืนกรานไม่ยอม ตกลงด้วย ก็กลับขึ้นไปบนกระทรวง คุณพระฯ ก็ให้พบกับคุณป๋วยฯ ซึ่งตอนนั้นเป็นที่ปรึกษา อยู่ห้อง เดียวกับท่าน เขาก็เล่าให้คุณป๋วยฯ ฟังข้อขัดข้องอย่างที่ผมบอกไป

คุณป๋วยฯ ก็บอกว่า ถูกอย่าง ที่ผมว่า ถ้าอยากพิมพ์ก็ต้องพิมพ์ ตามที่ผมบอกไปนั่น

ไอ้ฝรั่งอเมริกันคนนี้นั่นกัก

ขละจริง ๆ มันคงไม่โหดขีดจึง พุดใส่หน้าทั้งคุณพระและคุณป๋วย ว่า ที่ตอบกันอย่างนี้นั้นพวกกิน สินบน ข้าราชการพวกนี้ต้องเอา ไปยิงเป้าเสียแหละดี

คุณป๋วยโกรธมากทีเดียว ท่านบอกว่าจะไปฟ้องสถานทูต ในข้อหาหมิ่นประมาทแต่คุณพระ ก็ยับยั้งไว้ ที่มันพูดอย่างนี้ผมก็ ถือว่ามันรวมผมเข้าไปด้วย ถ้า ฟ้องสะกิดหัวแน่ พยานหลักฐานก็ ชี้ชัดว่า มันโหดจริง ๆ หลังจาก นั้นมันก็นายหน้าไป”

ความพยายามครั้งที่สอง

มาถึงปี พ.ศ. ๒๔๙๗ พ่อค้า อเมริกันผู้เดียวกันนี้ย้อนกลับมา ประเทศไทยอีกครั้งหนึ่ง

ในครั้งนั้นก็คงเดินทางมาบน เส้นทางเดิม คือเข้าพบนายกรัฐมนตรี อีก แต่ด้วยข้อเสนอใหม่คือจะขอ ตั้งโรงพิมพ์ธนบัตรในประเทศไทย ให้รัฐบาลไทยเป็นฝ่ายลงทุนทั้งหมด ตนรับจะเป็นผู้จัดการเฉพาะใน เรื่องการก่อสร้าง ติดตั้งเครื่องพิมพ์ รวมทั้งฝึกคนให้พิมพ์ธนบัตรรวมทั้ง พิมพ์แสตมป์และพันธบัตรด้วย แต่มีเงื่อนไขว่าระหว่างที่กำลังจัด ตั้งโรงพิมพ์ จะขอรับจ้างพิมพ์ ธนบัตร ๓๑๐ ล้านฉบับให้กับไทย ข้อเสนอข้อหลังนี้เป็นข้อเสนอเพิ่ม

เดิมซึ่งไม่ตรงกับมติคณะรัฐมนตรี อีกทั้งข้อเสนอให้ไทยเป็นฝ่ายลงทุนในการจัดสร้างโรงพิมพ์นั้น ก็ไม่อยู่ในวิสัยที่เราจะยอมได้เพราะสถานะการเงินขณะนั้นยังไม่สู้ดีรัฐบาลเองก็ยังคงพยายามประหยัดอยู่แล้วในทุกวิถีทาง ในที่สุดจึงตอบปฏิเสธไป

ความพยายามครั้งสุดท้าย สำเร็จและ/หรือล้มเหลว

ยุคสมัยที่บ้านเมืองก้าวเข้าสู่การบริหารบ้านเมืองโดยคณะปฏิวัติ ซึ่งมีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นหัวหน้า แม้โครงการต่าง ๆ ตลอดจนวิถีทางในการบริหารบ้านเมืองจะแตกต่างไปบ้างจากเกือบสองทศวรรษที่ผ่านมาแล้วคือเน้นหนักในรูปแบบของการปกครองที่เรียกว่า “ประชาธิปไตย” ยิ่งกว่าแต่ก่อน ขณะที่นโยบายต่อต้านกับการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ก็ปรากฏเป็นที่ชัดเจน สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยโดยทั่วไปก็คงดำเนินดุจปกติและพร้อมที่จะให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่กับผู้บริหารประเทศยุคใหม่นั้น

ผู้ที่คงยึดมั่นในอุดมการณ์เดิมมิรู้เปลี่ยนแปลงก็ได้แก่นายวิลเลียม พี. ฮันท์ พ่อค้าอเมริกันผู้รับจ้างพิมพ์ธนบัตรผู้นั้น

ในต้นปี พ.ศ. ๒๕๐๑ นายฮันท์ก็ปรากฏตัวในประเทศไทยอีกครั้ง และครั้งนี้ในฐานะประธานกรรมการบริษัทรับพิมพ์ธนบัตรชื่อใหม่ซึ่งได้แก่บริษัท Security Columbian Banknote อันเป็นบริษัทซึ่งควบกิจการระหว่างบริษัทเดิมคือ Security Printing กับบริษัท Columbian Banknote ซึ่งก็พอจะนับได้ว่าการดำเนินธุรกิจรับจ้างพิมพ์ธนบัตรของพ่อค้าอเมริกันผู้นี้เจริญรุ่งเรืองไปด้วยดี

และเส้นทางการติดต่อกับประเทศไทยของนายฮันท์ครั้งนี้ก็คงเป็นเส้นทางสายเดิมคือติดต่อโดยตรงกับผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในการบริหารบ้านเมือง

การติดต่อดังกล่าวถือได้ว่าได้ผล เพราะข้อเสนอของตนในการรับพิมพ์ธนบัตรก็เพื่อต่อต้านกับธนบัตรปลอมซึ่งจะเป็นเครื่องมือบ่อนทำลายเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยฝ่ายคอมมิวนิสต์ กับข้ออ้างที่ว่าในช่วงเวลานั้นได้มีธนบัตรปลอมจำนวนมากซึ่งจัดพิมพ์ในชื่อของบริษัทผู้พิมพ์เดิมคือโทมัสเดอลารู ทะลักเข้าสู่ประเทศไทยจากฮ่องกง และมีการซื้อขายกันในบางจังหวัดของภาคเหนือในราคาที่ต่ำกว่าราคาอันเป็นจริงของธนบัตรประมาณครึ่งหนึ่ง และประการสำคัญก็คือธนบัตรที่กล่าวว่าเป็นปลอมนี้ เมื่อได้

พิสูจน์โดยผู้ชำนาญก็พบว่าป็นธนบัตรดีด้วย ซึ่งข้อกล่าวหาหลังนี้นับได้ว่ารุนแรงและผู้ที่ได้รับความเสียหายดังกล่าวก็ต้องเป็นบริษัทโทมัสเดอลารูอย่างไม่ต้องสงสัย

การพิจารณาข้อเสนอของนายฮันท์ครั้งนี้มิได้ผ่านขั้นตอนของการพิจารณาจากผู้เกี่ยวข้องเยี่ยงเคยปฏิบัติกันมาก่อน แต่ก็ถือได้ว่ามิใช่ความผิดพลาดมากนักในยุคมัยที่บ้านเมืองตกอยู่ภายใต้การปกครองของคณะปฏิวัติ เพราะการตัดสินใจในเรื่องหรือปัญหาที่มีความสำคัญเป็นยิ่งยวด หลายต่อหลายเรื่องนั้น หัวหน้าคณะปฏิวัติได้ประกาศว่าตนเป็นผู้รับผิดชอบเพียงผู้เดียวและดูเหมือนการพิจารณาและตัดสินใจในเรื่องนี้ ไม่มีผู้ใดรวมทั้งสื่อมวลชนได้นำมากล่าวถึงเขียนถึงในเบื้องต้นด้วยจนกระทั่งได้มีการสั่งการจากหัวหน้าคณะปฏิวัติให้ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้ว่าการเพียงผู้เดียวในประวัติศาสตร์ของเมืองไทยและของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าการและรัฐมนตรีว่าการคลังในเวลาเดียวกัน ให้พิจารณาดำเนินการเปลี่ยนแปลงบริษัทผู้รับพิมพ์ธนบัตรจากบริษัทโทมัสเดอลารูเป็นบริษัทซีเคียวริตี้โคลัมเบียเนแบงค์โน้ตแห่ง

สหรัฐอเมริกาและไม่นานหลังจากนั้นก็ได้มีการทำสัญญาว่าจ้างบริษัทดังกล่าว และมีการจ่ายเงินค่าจัดทำพิมพ์ธนบัตรล่วงหน้าให้แก่บริษัทนั้นเป็นจำนวนเงินสูงถึง ๖๖๕,๒๑๕ ดอลลาร์ สรอ.

เมื่อข่าวการเปลี่ยนบริษัทผู้พิมพ์ธนบัตรเป็นที่ปรากฏ ก็บังเกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ถึงความไม่ชอบมาพากลในเรื่องนี้กันอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์สยามรัฐซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งที่มีความเชื่อถือจากผู้อ่านในคอลัมน์ตอบปัญหาประจำวันของหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมชก็ได้้นำคำถามและคำตอบเกี่ยวกับเรื่องนี้มาเขียนตลอดเวลาหลายวันในแนวทางของความเห็นที่เชื่อว่าการได้รับผลประโยชน์ตอบแทนหรือหนี้หนึ่งเงินสมนาคุณจากบริษัทผู้รับพิมพ์ธนบัตรรายใหม่โดยบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

ขณะเดียวกันบริษัทโทมัส-เดอลารู ก็ได้ติดต่อผ่านเอกอัครราชทูตของตนประจำประเทศไทยได้ช่วยสืบสวนหาข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ด้วยเหตุผลว่าเพื่อรักษาเกียรติภูมิของบริษัทตน

ด้วยเหตุที่กรณีดังกล่าวกลายเป็นเรื่องอื้อฉาวในหมู่ประชาชนและวงการทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อกล่าวหาเน้นหนักไปในด้านที่ว่าหัวหน้าคณะปฏิวัติซึ่งเป็นผู้สั่งการมีส่วนได้เสียกับการทำสัญญาดังกล่าวจึงให้ระงับการว่าจ้างบริษัทดังกล่าวพิมพ์ธนบัตรให้ตามสัญญา และผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยหรือหนี้หนึ่งผู้เป็นรัฐมนตรีว่าการคลังก็ถูกถอดถอนจากตำแหน่ง จากนั้นก็ถูกดำเนินคดีร่วมกับเลขานุการรัฐมนตรีว่าการคลังซึ่งตามข้อกล่าวหา นั้นระบุว่ามีส่วนร่วมด้วยผู้หนึ่งในการติดต่อว่าจ้างพิมพ์ธนบัตรกับบริษัทที่กล่าวและเป็นเหตุให้ต้องสูญเสียเงินไปเป็นจำนวนมาก

ข้อเท็จจริงในเรื่องนี้จะเป็นอันใด ย่อมยากแก่ความล่วงรู้ นอกไปจากตัวผู้จ่ายเงินให้คือบริษัทซีเคียวริตี้โกลด์แมนเบงค์โน้ตกับผู้รับเงินซึ่งก็ไม่มีผู้ใดมีหลักฐานที่แน่นอนที่จะชี้ชัดได้ว่าเป็นผู้ใด และเมื่อได้ติดต่อสอบถามเพื่อขอทราบข้อเท็จจริงในเรื่องนี้จากบริษัท ก็ได้รับการปฏิเสธว่าไม่มีการจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนในการนี้แก่ผู้ใด

อย่างไรก็ตาม ผลแห่งการดำเนินคดีในเวลาต่อมา ศาลสถิตยุติธรรมก็ได้พิพากษายกฟ้องผู้เป็นจำเลยทั้งสอง ด้วยเหตุผลว่าการปฏิบัติให้เป็นไปตามคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิวัติขณะนั้นถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติโดยชอบ เพราะการปฏิบัติตามนั้นก็เท่ากับปฏิบัติการอันชอบด้วยกฎหมายนั่นเอง

ความพยายามของนายวิลเลียมพี. ฮันท์ ซึ่งดำเนินมาอย่างมิรู้ท้อถอยตลอดเวลาเป็นหลายปีจะถือได้ว่าได้บรรลุถึงเป้าหมายคือความสำเร็จ หรือจะถือว่าเป็นความล้มเหลวก็คงยากที่ผู้ใดสามารถให้คำตอบอันถูกต้องได้

(อ่านต่อฉบับหน้า)

